

INFLUENȚA PARTICIPĂRII CIVICE ÎN CONSTRUIREA REZILIENȚEI SOCIALE ÎN REPUBLICA MOLDOVA: CERCETARE CALITATIVĂ²⁰

THE INFLUENCE OF CIVIC PARTICIPATION ON BUILDING SOCIAL RESILIENCE IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA: A QUALITATIVE STUDY

Ion MOCANU, doctor în sociologie,

Institutul de Cercetări Juridice Politice și Sociologice
al Universității de Stat din Moldova

e-mail: mocanu.i@gmail.com

ORCID: 0000-0001-6423-0567

Angela STAYER, cercetător științific,

Institutul de Cercetări Juridice Politice și Sociologice
al Universității de Stat din Moldova

e-mail: angela.stayer@gmail.com

ORCID: 0009-0009-5826-6681

Summary

This qualitative study investigates the influence of civic participation on building social resilience in the Republic of Moldova. Civic participation, encompassing activities such as voting, volunteering, and community involvement, plays a critical role in enhancing social resilience—the capacity of communities to withstand and recover from challenges. The study examines various theoretical frameworks related to civic engagement, including the Civic Voluntarism Model, Mobilization Theory, and Social Capital Theory. It also explores the specific context of the Republic of Moldova, considering factors such as democratic transition, the role of technology, and the impact of economic and social barriers. Through qualitative methods, the study aims to provide insights into how civic participation contributes to social resilience and identifies key challenges and opportunities within the Republic of Moldova's context.

Keywords: civic participation, social resilience, civic voluntarism model, social capital, democratic transition, qualitative research.

Participarea civică reprezintă o componentă esențială pentru dezvoltarea socială și economică a oricărei comunități. Pentru Republica Moldova, fiind marcată de tranziții politice și sociale semnificative, implicarea cetățenilor în soluționarea problemelor comunitare și susținerea grupurilor vulnerabile devine foarte actuală. Acest articol își propune să exploreze atitudinile față de participarea civică în diverse localități din Republica Moldova. Studiul se bazează pe interviuri în profunzime desfășurate în câteva localități din Nordul, Centrul și Sudul țării, oferind o perspectivă detaliată asupra modului în care cetățenii percep și se implică în viața comunitară. Prin intermediul unor răspunsuri diverse și bogate în detalii, se evidențiază atât exemple pozitive de participare civică, cât și barierele întâmpinate în procesul de mobilizare comunitară. Prin această cercetare, dorim să identificăm modele de succes, dar și provocările existente, pentru a putea formula recomandări concrete care să încurajeze o participare civică mai activă și eficientă în Republica Moldova. Scopul final este de a contribui la consolidarea capitalului social și la îmbunătățirea coeziunii sociale, esențiale pentru dezvoltarea durabilă a comunităților moldovenești.

Participarea civică este un concept multidimensional care se referă la implicarea cetățenilor în activități menite să influențeze deciziile politice și să contribuie la binele comunității. Aceasta include o gamă largă de activități, de la vot și participare la proteste, până la voluntariat și implicare în organizații non-guvernamentale. Literatura sociologică privind participarea civică este vastă și diversificată, explorând multiplele dimensiuni și manifestări ale implicării cetățenești. În continuare, vom prezenta o trecere în revistă a celor mai relevante lucrări și teorii în acest domeniu. Sociologul și politologul Robert Putnam, în lucrarea sa "Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community", au subliniat importanța participării civice ca fundament pentru capitalul

²⁰ Articolul este elaborat în cadrul subprogramului 01.05.01 **Securitatea națională a Republicii Moldova în contextul aderării la Uniunea Europeană: abordări juridice, politologice și sociologice**, realizat de Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice al Universității de Stat din Moldova.

social, coeziunea comunitară și funcționarea democratică [5]. Robert Putnam distinge între capitalul social de tip bonding, care întărește legăturile între membrii aceleași grupuri și capitalul social de tip bridging, care leagă indivizi din grupuri diferite. În contextul participării civice, capitalul social de tip bridging este adesea considerat mai eficient în promovarea coeziunii sociale și a implicării civice la scară largă. S. Verba, K. Schlozman și H. Brady, în lucrarea lor "Voice and Equality: Civic Voluntarism in American Politics", au dezvoltat teoria resurselor civice, care explică participarea civică prin prisma resurselor disponibile individului, cum ar fi timpul, banii și competențele civice [8]. În Republica Moldova, această teorie este relevantă, deoarece nivelul economic și educațional influențează semnificativ implicarea civică. Larry Diamond și Leonardo Morlino, în "Assessing the Quality of Democracy", analizează modul în care tranziția democratică afectează participarea civică [1]. În Moldova, tranziția de la regimul sovietic la democrație a creat atât oportunități, cât și provocări pentru participarea civică, deoarece instabilitatea politică și lipsa de încredere în instituțiile publice sunt bariere majore pentru implicarea cetățenilor.

Cu dezvoltarea tehnologiei, participarea civică a evoluat și în sfera digitală. În lucrarea "The Internet and Civic Engagement", Aaron Smith și Lee Rainie de la Pew Research Center explorează modul în care internetul și rețelele sociale facilitează noi forme de participare civică [6]. În Moldova, platformele online și rețelele sociale devin din ce în ce mai importante pentru mobilizarea cetățenilor, în special în rândul tinerilor.

David Smith în lucrarea "The Palgrave Handbook of Volunteering, Civic Participation, and Nonprofit Associations" oferă o abordare comprehensivă a diferitelor forme de voluntariat și participare civică în contexte globale. Lucrarea acoperă subiecte precum tipologiile voluntariatului, capitalul social, rețelele sociale și programele de voluntariat formal și informal [7]. În Moldova, voluntariatul este o practică în creștere, cu inițiative precum "Hai, Moldova!" și programele de voluntariat ale organizațiilor non-guvernamentale, care demonstrează potențialul implicării cetățenești.

Educația civică joacă un rol crucial în pregătirea cetățenilor pentru participarea activă. Diana Hess și Paula McAvoy, în "The Political Classroom: Evidence and Ethics in Democratic Education", argumentează că educația civică de calitate stimulează interesul și competențele necesare pentru implicarea civică [3]. La acest capitol în Republica Moldova, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, împreună cu organizațiile non-guvernamentale, dezvoltă programe de educație civică menite să încurajeze participarea tinerilor.

Participarea civică se referă la implicarea indivizilor în activități și procese care influențează deciziile și politicile la nivel local, național și internațional. Aceste activități pot include votul, voluntariatul, participarea în organizații de bază, și angajarea în mișcări sociale. Teoria participării civice examinează motivele pentru care oamenii aleg să participe și impactul acestei implicări asupra comunității și societății în ansamblu.

Teoria resurselor civice, dezvoltată de Verba, Schlozman și Brady, explică influențele majore asupra participării civice, concentrându-se pe resursele individuale disponibile, precum timpul, banii și competențele civice [8]. Timpul liber este crucial, deoarece persoanele cu mai mult timp la dispoziție pot participa mai activ în activități civice și politice. De asemenea, resursele financiare joacă un rol important, permițând indivizilor cu venituri mai mari să contribuie financiar la cauze politice și civice, având astfel o influență mai mare. Competențele civice, inclusiv cunoștințele și abilitățile necesare pentru implicarea în viața politică, sunt esențiale. Educația este un factor cheie în dezvoltarea acestor competențe, cei cu un nivel mai înalt de educație fiind mai predispuși să se implice activ în activități civice. Pe lângă resursele individuale, capitalul social și experiențele anterioare sunt și ele importante. Rețelele sociale dense și relațiile de încredere facilitează participarea, oferind suport și oportunități. Experiențele anterioare de participare cresc probabilitatea implicării continue, datorită acumulării de competențe și creșterii sentimentului de eficacitate politică. Astfel, teoria sugerează că pentru a promova o participare civică mai largă și echitabilă, este necesar să se reducă inegalitățile în distribuția resurselor și să se construiască capitalul social.

Teoria mobilizării joacă un rol esențial în înțelegerea modului în care această participare este facilitată și susținută. Conform teoriei mobilizării, formulată de McCarthy și Zald, organizațiile civice și politice sunt fundamentale în procesul de mobilizare a resurselor și stimulare a participării cetățenilor [4]. Mobilizarea, în acest context, se referă la procesul prin care grupurile și liderii încurajează și facilitează implicarea cetățenilor în activități politice și civice. Organizațiile funcționează ca medii de colectare și alocare a resurselor, care includ nu doar resurse financiare, dar și informaționale, logistice și umane. Un aspect important al teoriei mobilizării este identificarea și recrutarea de participanți. Grupurile și liderii identifică indivizi potențial interesați și îi motivează să se implice prin diferite strategii, precum campanii de informare, evenimente publice și rețele sociale. Acest proces implică, de asemenea, transformarea motivației personale în acțiune colectivă, creând un sentiment de comunitate și scop comun. De asemenea, mobilizarea resurselor include asigurarea unei structuri organizaționale eficiente care să faciliteze coordonarea și implementarea activităților civice. Liderii joacă un rol crucial în această structură, oferind direcție și încredere participanților, precum și menținând coeziunea și focalizarea grupului.

Teoria rețelelor sociale, dezvoltată de M. Granovetter, analizează impactul structurilor rețelelor sociale asupra comportamentului civic. Rețelele sociale influențează accesul la informații, resurse și oportunități de

implicare, facilitând astfel participarea civică. Persoanele integrate în rețele sociale extinse beneficiază de mai multe informații despre evenimente civice și politice, precum și de resurse necesare pentru implicare. Aceste rețele funcționează ca canale prin care circulă informații esențiale despre oportunități de participare, stimulând interesul și motivația indivizilor. De asemenea, rețelele sociale oferă suport emoțional și logistic, încurajând participarea prin susținerea prietenilor și familiei. Liderii de opinie din cadrul rețelelor sociale au o influență semnificativă, mobilizând alți membri prin exemplul personal și inițiativele lor. Aceștia pot crea un efect de contagiune, crescând astfel nivelul de participare în rândul întregii rețele [2].

În Republica Moldova, tranziția post-comunistă, provocările economice și politice au influențat în mod semnificativ participarea civică. Studiile sugerează că, deși există un interes crescut pentru implicarea civică, diverse obstacole, cum ar fi corupția, lipsa resurselor și instabilitatea politică, pot limita eficiența și amploarea acesteia. Studiile asupra tranzițiilor democratice arată că procesul de democratizare poate influența participarea civică în moduri complexe. În Republica Moldova, procesul de democratizare a avut un impact mixt asupra implicării civice, cu unele progrese în domeniul participării și responsabilizării cetățenilor, dar și cu provocări persistente. În era digitală, internetul și rețelele sociale au devenit instrumente esențiale pentru mobilizarea și implicarea civică. Analiza modului în care aceste platforme influențează participarea civică este esențială pentru înțelegerea contextului actual al implicării cetățenești. Este important să se analizeze provocările specifice cu care se confruntă participarea civică în Republica Moldova. Lipsa resurselor economice și inegalitățile sociale pot afecta capacitatea indivizilor de a participa activ în viața civică. Problemele de corupție și instabilitatea politică pot descuraja implicarea civică și pot limita încrederea cetățenilor în instituțiile publice. Organizațiile non-guvernamentale și alte grupuri civice joacă un rol crucial în promovarea și facilitarea participării civice.

În continuare vom efectua o analiză a materialelor colectate prin metoda interviului în profunzime în localități din Nordul, Centrul și Sudul Republicii Moldova. Analiza răspunsurilor din satul Bulboacă, raionul Briceni oferă o imagine complexă asupra nivelului de implicare al comunității în soluționarea problemelor locale. Din aceste răspunsuri, se desprind perspective variate care reflectă diferite grade de activitate și angajament din partea locuitorilor.

Un prim aspect evidențiat este pasivitatea observată în rândul unei părți semnificative a populației. Conform unui respondent, mulți locuitori preferă să se retragă în casele lor, așteptând să primească instrucțiuni externe pentru a acționa. Această atitudine sugerează o lipsă de inițiativă personală și o tendință de a aștepta intervenția altora înainte de a se angaja în activități comunitare. În contrast, există un alt grup de respondenți care manifestă o implicare activă în diverse acțiuni de îmbunătățire a comunității. Acești membri ai comunității sunt activi în acțiuni de curățenie și plantare de copaci, indicând o disponibilitate de a contribui direct la îmbunătățirea condițiilor de trai din satul lor.

Pe de altă parte, unii respondenți subliniază că implicarea în soluționarea problemelor depinde în mare măsură de capacitatea individuală de a ajuta, în special în cazul celor mai nevoiași. Aceștia fac referire la resursele limitate pe care le au și la dificultățile întâmpinate în a oferi ajutor într-o manieră consistentă. Totodată, se remarcă faptul că doar cei mai activi și motivați membri ai comunității se implică în mod regulat în proiectele de îmbunătățire a localității. Aceasta sugerează că implicarea nu este uniform distribuită și că există diferențe notabile între nivelurile de angajament ale diferitelor persoane din sat.

În ceea ce privește atitudinea față de persoanele vulnerabile și cu dizabilități, răspunsurile reflectă o tendință general pozitivă. Majoritatea respondenților demonstrează o dispoziție de ajutor și solidaritate față de aceste persoane. Există o tendință clară de a ajuta reciproc atunci când este nevoie, ceea ce subliniază un sentiment de comunitate și sprijin între membrii satului. De asemenea, se remarcă rolul important al asistenței sociale în furnizarea de suport necesar pentru persoanele vulnerabile, evidențiind dependența comunității de aceste servicii pentru a răspunde nevoilor celor aflați în dificultate.

Cu toate acestea, există și recunoașterea limitărilor în capacitatea de ajutor, în special din cauza greutăților proprii pe care le întâmpină unele persoane. Aceasta sugerează că, deși există un nivel de solidaritate, resursele și sprijinul disponibil nu sunt întotdeauna suficiente pentru a satisface toate nevoile persoanelor vulnerabile. Această situație reflectă un echilibru delicat între dorința de a ajuta și constrângerile practice care pot limita efectivitatea ajutoarelor oferite.

Răspunsurile privind impactul ajutorului oferit persoanelor vulnerabile subliniază că majoritatea respondenților consideră că ajutorul individual și colectiv contribuie semnificativ la îmbunătățirea societății în ansamblu. Aceștia cred că prin sprijinul oferit persoanelor vulnerabile, comunitatea devine mai puternică și mai rezilientă în fața crizelor. De asemenea, se consideră că ajutorul poate face viața mai ușoară pentru toți membrii comunității, contribuind la crearea unui mediu social mai favorabil și mai inclusiv.

Unii respondenți menționează că ajutorul este oferit în funcție de capacitățile fiecărei persoane și că este important ca alți membri ai comunității să contribuie mai mult. Aceasta sugerează că, deși există o recu-

noaștere a beneficiilor ajutoarelor, există și un sentiment că resursele și eforturile nu sunt distribuite întotdeauna echitabil. Totodată, se observă un consens general că ajutorul reciproc și implicarea comunității sunt esențiale pentru a face față provocărilor și a consolida legăturile sociale.

În concluzie, răspunsurile din satul Bulboacă indică o comunitate cu un mix de pasivitate și implicare activă, un nivel de solidaritate față de persoanele vulnerabile și o recunoaștere a impactului pozitiv al ajutoarelor asupra coeziunii sociale. Aceste observații oferă o bază solidă pentru a înțelege dinamica participării civice și a solidarității într-o comunitate rurală din Republica Moldova.

Răspunsurile din satul Trebisăuți, raionul Briceni reflectă o implicare activă în problemele ecologice și în diverse acțiuni comunitare. În mod special, se evidențiază implicarea elevilor și profesorilor în activități ecologice, cum ar fi plantarea de copaci și menținerea curățeniei. Aceasta sugerează că școlile joacă un rol important în mobilizarea tineretului pentru acțiuni de mediu, demonstrând o conștientizare și angajament din partea tinerelor generații față de problemele ecologice. În plus, răspunsurile subliniază o participare activă în acțiuni de curățenie și înverzire, cum ar fi plantarea de copaci, care sunt percepute ca fiind esențiale pentru îmbunătățirea mediului ambiant. Totuși, se observă că implicarea nu este uniformă în întreaga comunitate, fiind limitată la anumite grupuri de persoane sau la cazuri specifice. Acest lucru sugerează că, deși există un angajament semnificativ în rândul celor care sunt activi, nu toți membrii comunității contribuie în mod egal la aceste activități, existând o diferență notabilă în nivelul de participare. Răspunsurile privind atitudinea față de persoanele vulnerabile și cu dizabilități din localitate indică un mix de sprijin formal și informal. Pe de o parte, se remarcă rolul important al primăriei și al lucrătorilor sociali în oferirea de ajutor, ceea ce sugerează existența unor structuri oficiale care contribuie la sprijinirea celor aflați în nevoie. Acest sprijin formal este esențial pentru asigurarea unei asistențe adecvate, dar este completat și de ajutorul informal oferit de rude, vecini și alți membri ai comunității. Pe de altă parte, se menționează și lipsa infrastructurii necesare pentru accesul persoanelor cu dizabilități, ceea ce indică o problemă structurală semnificativă care împiedică asigurarea unei asistențe adecvate. Aceasta sugerează că, în ciuda eforturilor de sprijin, există încă bariere fizice și logistice care limitează accesul persoanelor vulnerabile la resurse și servicii de care au nevoie.

În ceea ce privește impactul ajutoarelor oferite persoanelor vulnerabile, majoritatea celor intervievați consideră că ajutorul personal și colectiv contribuie la crearea unei societăți mai bune și mai puternice. Un aspect important menționat este găsirea locurilor de muncă pentru persoanele vulnerabile, ceea ce este perceput ca fiind o formă eficientă de ajutor care poate contribui la integrarea lor în piața muncii și la îmbunătățirea stării lor generale. De asemenea, există un consens general că ajutorul acordat celor vulnerabili este esențial pentru bunăstarea și reziliența comunității, subliniind importanța unei implicări continue și a unor soluții sustenabile pentru sprijinirea acestora. Răspunsurile indică faptul că ajutorul colectiv și personal nu doar că îmbunătățește situația individuală a persoanelor vulnerabile, dar contribuie și la consolidarea legăturilor sociale și la creșterea coeziunii comunității.

Răspunsurile din orașul Cantemir indică o implicare considerabilă a locuitorilor în activitățile comunității, în special în domenii precum ajutorarea persoanelor social vulnerabile și îmbunătățirea infrastructurii locale. Există exemple concrete de strângere de fonduri pentru pavarea străzilor și amenajarea terenurilor de joacă, ceea ce demonstrează o mobilizare activă a resurselor locale și a voluntariatului. Consultările publice frecvente reflectă dorința de implicare și transparență în deciziile comunitare. Totuși, există și o dimensiune religioasă puternică în comunitate, cu o rezistență notabilă la schimbările morale percepute ca neconforme cu valorile ortodoxe.

Locuitorii din Cantemir manifestă o atitudine pozitivă și de suport față de persoanele vulnerabile, inclusiv cele cu dizabilități. Ajutorul acordat variază de la asistență materială și alimente, până la sprijin psihologic și organizarea de centre de asistență în cadrul bisericilor. Această atitudine binevoitoare și receptivă contribuie la integrarea persoanelor vulnerabile în comunitate și la ameliorarea condițiilor lor de viață. Majoritatea respondenților consideră că ajutorul acordat persoanelor vulnerabile de către fiecare individ contribuie la formarea unei societăți mai bune și mai puternice. Se subliniază importanța exemplului personal și a mobilizării comunitare pentru a depăși crizele și dificultățile. Totuși, există și opinii care sugerează că implicarea trebuie să fie complementată de eforturile persoanelor vulnerabile de a-și schimba condițiile de viață prin căutarea unor locuri de muncă.

În satul Gaidar, raionul Ceadâr Lunga implicarea cetățenilor în soluționarea problemelor comunitare este mai limitată comparativ cu Cantemir. Exemplele includ activități de curățenie și sădirea copacilor, dar, în anumite cazuri există o lipsă de coeziune și de spirit de participare. Locuitorii sunt greu de atras în activități publice, iar inițiativele de voluntariat sunt sporadice și depind de prioritățile personale. Atitudinea față de persoanele vulnerabile în Gaidar este, în general, binevoitoare, iar ajutorul oferit include asistență materială și alimente. Există exemple de solidaritate și empatie, dar și observații privind lipsa unor structuri de sprijin organizate și dificultăți în accesul la resursele necesare. Opiniile respondenților din Gaidar sunt variate. Unii cred că ajutorul personal poate contribui la o societate mai puternică, însă alții sunt sceptici și consideră că

ajutorul individual nu va schimba fundamental situația. De asemenea, se menționează importanța politicilor statului în sprijinul celor nevoiași.

Locuitorii din orașul Cahul arată o implicare notabilă în activitățile comunitare, în special tinerii care sunt activi în voluntariat și organizații non-guvernamentale. Existența proiectelor implementate și a activiștilor locali contribuie la o participare civică activă și la îmbunătățirea vieții comunitare. Atitudinea față de persoanele vulnerabile în Cahul este pozitivă, dar există și o anumită rezervă și izolare a acestor persoane. Se menționează dificultățile în incluziunea socială și educațională, dar și exemple de sprijin din partea colegilor și comunității pentru persoanele cu dizabilități. Respondenții din Cahul cred în general că ajutorul personal poate contribui la o societate mai bună și mai puternică. Ajutorul trebuie să fie necondiționat și să pornească de la fiecare individ pentru a crea un impact pozitiv și a inspira alte persoane să se implice.

Participarea civică în Republica Moldova variază semnificativ între localități. În orașe precum Căteuș și Cahul, implicarea este mai pronunțată, susținută de inițiative comunitare și activități de voluntariat. În satul Gaidar, implicarea este mai redusă, dar există potențial pentru mobilizarea comunitară. Atitudinea față de persoanele vulnerabile este în general pozitivă în toate localitățile, fiindcă în toate s-au adus exemple de solidaritate și sprijin material. Contribuția personală la ajutorul comunitar este văzută ca esențială pentru dezvoltarea unei societăți mai puternice și mai unite.

În satul Corjova, raionul Criuleni, unii respondenți evidențiază participarea activă în activități ecologice, cum ar fi plantarea de copaci, subliniind un angajament real față de îmbunătățirea mediului local. Acest tip de implicare reflectă o preocupare concretă pentru problemele de mediu și sugerează o implicare activă în viața comunității. În același timp, un alt respondent a menționat implicarea localității în mișcările democratice din anii '90 și în diverse activități comunitare, inclusiv demonstrații pentru integrarea europeană și alte activități sociale locale, subliniind o tradiție de angajament civic.

Pe de altă parte, există și perspective care indică o participare limitată sau absentă. De exemplu, un pensionar cu sănătate precară afirmă că nu mai participă activ în activitățile comunității, în timp ce copiii și nepoții săi sunt destul de activi. Alți respondenți percep implicarea civică ca fiind o chestiune din trecut, menționând că majoritatea oamenilor sunt preocupați cu problemele personale și nu au timp pentru activități civice. În plus, unii observă o lipsă generală de implicare, exprimând o viziune pesimistă conform căreia oamenii care au fost activi în trecut au regretat ulterior implicarea lor, iar locuitorii sunt acum ocupați cu munca și cu soluționarea problemelor existențiale.

Răspunsurile privind atitudinea față de persoanele vulnerabile și cu dizabilități arată în general o atitudine pozitivă și o dorință de ajutor din partea comunității. Majoritatea respondenților menționează că comunitatea este receptivă și dispusă să ajute persoanele vulnerabile, oferind sprijin sub formă de produse alimentare, cumpărături sau suport emoțional. În plus, bibliotecile locale și lucrătorii sociali joacă un rol important în integrarea și sprijinirea acestor persoane, contribuind la crearea unui mediu de susținere. Cu toate acestea, există și viziuni mai critice, cum ar fi perspectiva unui respondent care subliniază că responsabilitatea principală pentru ajutorarea persoanelor cu dizabilități ar trebui să fie a statului, nu a comunității. De asemenea, un alt respondent observă o tendință de scădere a compasiunii și ajutorului direct acordat cerșetorilor, sugerând o creștere a indiferenței în comunitate. Aceste observații indică faptul că, deși există un sprijin generalizat, provocările și limitările persistă, influențând eficiența ajutoarelor oferite.

În ceea ce privește impactul ajutoarelor personale asupra întregii societăți, respondenții consideră că ajutorul individual poate contribui semnificativ la întărirea coeziunii sociale și la crearea unei societăți mai puternice în fața crizelor. Un respondent subliniază necesitatea lucrului asupra dezintegrării sociale pentru a îmbunătăți situația, sugerând că implicarea personală este esențială pentru coeziunea comunității. De asemenea, mulți respondenți consideră că ajutorul principal ar trebui să provină de la stat și că transferarea acestei responsabilități către cetățeni nu este soluția ideală. Totuși, unii oferă exemple concrete de ajutor personal și cred că, dacă mai mulți oameni ar urma acest model, societatea ar fi mai unită și mai puternică.

Răspunsurile din Corjova, raionul Criuleni, denotă o percepție comună că implicarea civică a scăzut, iar majoritatea oamenilor sunt preocupați de propriile probleme. Cu toate acestea, există exemple de participare activă și de ajutor comunitar, în special față de persoanele vulnerabile. De asemenea, este evidentă o dorință de a vedea o implicare mai mare din partea statului în asigurarea bunăstării cetățenilor. În general, răspunsurile reflectă o comunitate cu potențial de coeziune socială, dar care se confruntă cu provocări semnificative în mobilizarea participării civice.

În satul Onițcani, raionul Criuleni nivelul de participare civică variază semnificativ. Majoritatea răspunsurilor indică faptul că implicarea oamenilor în soluționarea problemelor comunității este adesea stimulată de inițiativele autorităților locale sau prin activități de voluntariat organizate. Activități precum salubritatea cimitirelor și izvoarelor sau plantarea copacilor sunt exemple tipice de participare. Cu toate acestea, există o percepție că implicarea agenților economici este limitată. În mod individual, oamenii contribuie prin participarea la evenimente locale și organizarea de iarmaroace și acțiuni de voluntariat. Atitudinea față de persoanele vulnerabile și cu dizabilități este una de compasiune și suport. Comunitatea organizează acțiuni de caritate,

strângeri de fonduri și oferă pachete sociale, mai ales în perioadele de sărbători. În general, există o conștientizare și o dispoziție de a ajuta aceste persoane, însă implicarea și resursele disponibile pot varia. Majoritatea respondenților cred că ajutorul oferit persoanelor social vulnerabile contribuie la o societate mai bună și mai puternică, atât în termeni de solidaritate socială, cât și de reziliență în fața crizelor. Există un consens că implicarea majorității cetățenilor în astfel de activități ar avea un impact pozitiv semnificativ asupra societății în ansamblu.

În orașul Ialoveni implicarea comunității în rezolvarea problemelor locale este considerabilă, dar există loc pentru îmbunătățiri. Oamenii participă în diverse activități ecologice, culturale și de voluntariat. Exemple de participare includ contribuții la proiecte de iluminat stradal, promovarea valorilor ecologice în sistemul educațional și organizarea de evenimente comunitare. De asemenea, este menționată implicarea în soluționarea conflictelor și organizarea de campanii de salubritate și plantare.

Atitudinea față de persoanele vulnerabile este una de sprijin și toleranță, dar există recunoașterea faptului că mai este nevoie de muncă pentru a atinge un nivel optim de incluziune. Respondenții sunt de acord că ajutorul oferit persoanelor vulnerabile are un impact pozitiv asupra societății. Este subliniat faptul că solidaritatea și empatia pot face comunitatea mai rezilientă în fața crizelor. Existența unor inițiative individuale și colective de ajutor ar contribui semnificativ la bunăstarea generală a comunității.

În satul Pelivan, raionul Orhei, implicarea comunității este prezentă, dar înconstantă. Oamenii participă în diverse proiecte comunitare, de la învățarea copiilor să coase până la plantarea salcâmlor și curățenia cimitirelor. Totuși, există percepția că oamenii ar putea fi mai implicați și că deseori se manifestă critici fără acțiune. Localnicii din satul Pelivan manifestă o atitudine general pozitivă față de persoanele vulnerabile, oferind ajutor material și emoțional. Vizitele asistentelor sociale și sprijinul comunitar sunt exemple de implicare. Totuși, există și cazuri de neimplicare sau indiferență. Respondenții consideră că ajutorul oferit persoanelor vulnerabile poate face societatea mai puternică și mai unită. Este subliniat că fiecare gest de empatie contribuie la construirea unei comunități mai bune și mai reziliente.

În satul Recea, raionul Strășeni s-a menționat că implicarea comunității în rezolvarea problemelor locale este limitată. Principalele motive invocate sunt lipsa de timp, eforturile personale și atitudinea pasivă a locuitorilor. De exemplu, un respondent a menționat că "Oamenii la țară muncesc mult și nu prea au timp de altceva", iar altul a spus că "Toți așteaptă să le dai, să le oferi ceva gratis".

Cu toate acestea, există o serie de inițiative comune, cum ar fi salubritatea localității, plantarea de copaci și amenajarea spațiilor publice. Aceste activități sunt cele mai frecvent menționate exemple de implicare civică, evidențiind un interes deosebit pentru îmbunătățirea mediului local. Unele persoane au participat la proiecte specifice, cum ar fi promovarea colectării separate a deșeurilor și informarea comunității despre oportunități de finanțare pentru afaceri. Aceasta sugerează existența unor lideri locali care încearcă să mobilizeze comunitatea și să contribuie la soluționarea problemelor. Majoritatea respondenților descriu o atitudine pozitivă față de persoanele vulnerabile, oferindu-le sprijin în diferite forme, cum ar fi ajutorul cu alimente, îmbrăcăminte și achitarea serviciilor comunale. Acest lucru indică un nivel de empatie și solidaritate în comunitate. Cu toate acestea, există și respondenți care au o atitudine negativă, percepend persoanele vulnerabile ca fiind leneșe sau paraziți ai societății. De exemplu, un respondent a spus că "persoanele apte de muncă devin vulnerabile din lenevie și nedorința de a munci".

Majoritatea respondenților consideră că ajutorul oferit persoanelor vulnerabile contribuie la consolidarea relațiilor între oameni și face societatea mai unită și mai puțin egoistă. Ei cred că, dacă majoritatea oamenilor ar oferi ajutor, societatea ar deveni mai bună și mai puternică în fața crizelor. De exemplu, un respondent a afirmat: "Cred că am deveni mai puțin egoiști și mai uniți". Mulți respondenți au oferit exemple personale de ajutor, cum ar fi susținerea persoanelor cu dizabilități, familiilor cu copii și bătrânilor. Aceste acțiuni personale reflectă un spirit de comunitate și dorința de a contribui la binele comun.

Concluzii:

Participarea comunitară prezintă o variabilitate considerabilă între localități. În timp ce anumite comunități manifestă un nivel ridicat de implicare în proiecte locale, altele se confruntă cu o participare redusă, adesea din cauza lipsei de timp, resurse sau interes. Acest contrast sugerează că implicarea civică nu este uniformă și că factorii locali, cum ar fi disponibilitatea resurselor și angajamentul locuitorilor, influențează semnificativ gradul de participare. Activitățile comune, cum ar fi salubritatea localităților, plantarea de copaci, amenajarea spațiilor publice și construcția de drumuri, sunt frecvent menționate ca exemple de participare comunitară. Aceste inițiative reflectă preocuparea locuitorilor pentru mediul înconjurător și dorința de a îmbunătăți aspectul și funcționalitatea localităților lor. Activitățile de acest tip indică un angajament colectiv în îmbunătățirea condițiilor de trai și în crearea unui mediu mai plăcut și funcțional pentru toți membrii comunității.

În multe localități, implicarea comunitară este susținută de lideri locali care inițiază și coordonează diverse proiecte. Acești lideri joacă un rol crucial în mobilizarea resurselor și încurajarea participării civice, demonstrând importanța capacităților manageriale în stimularea implicării și realizarea proiectelor comunitare. Capacitatea liderilor locali de a inspira și organiza acțiuni colective este esențială pentru creșterea gradului de implicare și pentru realizarea inițiativelor de interes comun.

În ceea ce privește atitudinile față de persoanele vulnerabile, majoritatea respondenților manifestă empatie și sprijin, oferindu-le ajutor sub formă de alimente, îmbrăcăminte și alte necesități. Această atitudine pozitivă sugerează un nivel ridicat de solidaritate și dorință de a contribui la bunăstarea comună. Sprijinul acordat de comunitate pentru persoanele vulnerabile reflectă o dorință generală de a ajuta și de a îmbunătăți condițiile de trai ale celor aflați în nevoie.

Cu toate acestea, există și atitudini negativiste față de persoanele vulnerabile. În anumite cazuri, aceste persoane sunt percepute ca leneșe sau paraziți ai societății, ceea ce reflectă o lipsă de înțelegere a contextului în care se află aceste persoane și o tendință de a le blama pentru situația lor. De exemplu, percepțiile negative privind persoanele vulnerabile evidențiază o nevoie de educație și sensibilizare pentru a promova o înțelegere mai profundă și mai empatică a dificultăților cu care se confruntă aceștia. Majoritatea respondenților consideră că ajutorul oferit persoanelor vulnerabile contribuie la consolidarea relațiilor comunitare și la crearea unui sentiment de unitate și coeziune. Ei cred că implicarea generală în ajutor reciproc ar întări legăturile sociale și ar face comunitatea mai rezilientă în fața crizelor. Ajutorul personal și colectiv este perceput ca un factor esențial în întărirea coeziunii sociale și în crearea unui mediu comunitar mai puternic și mai unit.

De asemenea, mulți respondenți au relatat exemple de ajutor personal oferit persoanelor vulnerabile, subliniind un spirit de comunitate și dorința de a contribui la binele comun. Aceste acțiuni personale sunt esențiale pentru crearea unei atmosfere de solidaritate și sprijin reciproc, demonstrând că implicarea individuală poate avea un impact pozitiv asupra coeziunii sociale și asupra calității vieții în comunitate.

Pentru a stimula participarea civică și a îmbunătăți implicarea comunitară, sunt necesare mai multe măsuri:

- Identificarea și sprijinirea liderilor comunitari care pot mobiliza resursele și persoanele din comunitate pentru proiecte comune este esențială pentru stimularea participării civice. Liderii locali joacă un rol crucial în coordonarea și inițierea inițiativelor comunitare, iar sprijinul acordat acestora poate contribui la creșterea implicării generale.

- Dezvoltarea programelor de educație civică care să sublinieze importanța participării comunitare și beneficiile implicării active în soluționarea problemelor locale. Educația civică poate contribui la creșterea conștientizării și la înțelegerea rolului fiecărui individ în comunitate.

- Organizarea de proiecte comune de voluntariat care să implice un număr mare de locuitori și să creeze oportunități de implicare pentru toată comunitatea. Proiectele de voluntariat pot facilita colaborarea și pot încuraja participarea activă a membrilor comunității.

- Implementarea campaniilor de informare și sensibilizare pentru a combate stereotipurile negative legate de persoanele vulnerabile și pentru a promova empatia și sprijinul comunitar. Aceste campanii pot ajuta la schimbarea percepțiilor negative și la promovarea unei atmosfere de sprijin și înțelegere în comunitate.

Pentru a stimula participarea civică și a îmbunătăți implicarea comunitară, măsurile propuse nu sunt doar necesare, ci și fundamentale pentru dezvoltarea unei societăți coezive și active. Identificarea și sprijinirea liderilor comunitari creează o bază solidă pentru inițiative locale de succes, unde fiecare membru al comunității își poate aduce contribuția în mod semnificativ. Educația civică, prin sublinierea importanței implicării și a beneficiilor aduse de aceasta, formează indivizi informați și responsabili, pregătiți să se angajeze activ în viața comunitară. Proiectele comune de voluntariat nu doar că aduc soluții concrete la problemele locale, dar și creează legături puternice între locuitori, consolidând sentimentul de apartenență și solidaritate. Campaniile de informare și sensibilizare joacă un rol crucial în promovarea unei culturi a empatiei și a sprijinului, combătând stereotipurile și încurajând incluziunea. Prin implementarea acestor strategii, putem construi comunități mai unite și mai puternice, unde fiecare persoană se simte motivată să contribuie la binele comun.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. Diamond L., Morlino L., *Assessing the Quality of Democracy*, Johns Hopkins University Press, 2005, 284 p.
2. Granovetter, M. *The Strength of Weak Ties*. *American Journal of Sociology*, 78(6), 1973, 1360-1380.
3. Hess D., McAvoy P. *The Political Classroom: Evidence and Ethics in Democratic Education*, Routledge, 2015, 268 p.
4. McCarthy J., Zald, M. *Resource Mobilization and Social Movements: A Partial Theory*. *American Journal of Sociology*, 82(6), 1977, 1212-1241.
5. Putnam R., *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*, Simon and Schuster, 2000, 541p.
6. Smith A., Rainie L. *The Internet and Civic Engagement*. Pew Research Center, 2009, 66 p.

7. Smith D., Stebbins R., Grotz J., *The Palgrave Handbook of Volunteering, Civic Participation, and Nonprofit Associations*, Palgrave Macmillan London, 2016, 1414p.
8. Verba S. et al., *Voice and Equality: Civic Voluntarism in American Politics*, Harvard University Press, 1995, 640 p.